

Numărul 31. Oradea-mare (4/7 august) 1902. Anul XXXVIII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Mândro, mândro, vrei nu vrei.

Mândro, mândro, vrei nu vrei,
Un inel și doi cerceți? —
Dă-mi să-ți sărut ochii tăi!
De vrei rochie de mireasă,
Cingătoare de mătăasă,
Părul să-ți încurec me lasă!
De beteală o cunună,
Vrei pe fruntea ta cea jună,
Dă-mi o gură, numai una!
Iar de vrei un bărbățel,
Să-l tubești, să crești în el,
Nu-l cătă — că iacătă-l!

M. Eminescu.

Teatru de societate.

Comedie în două acte.

(Urmare.)

Ralița. Hai! Să știi că și dumnealui s'a pornit pe urma lui Costache. L-o fi scos, al meu, din minte.

Tirănica. Pe densul, un sgârcit. (Ridicându-se.) O fi, că așa-s ăștia: sgârciți în casă și p'afară mână spartă... Dar nu i s'o trece, cu mine, cucoană Ralița! nu, Doamne ferește! O să-î dau niște legi, să nu le poată duce 'n spinare. Bine că mi-ai deschis ochii. Dumneata înse, ce Dumnezeu, n'ai nervi pe semne și câte cincî degete la o mână?!
Ralița. De, dragă, mi-a venit greu să mai turbur liniștea casei, mai ales acuma, la bătrânețe. D'ăia uite, ți-am spus, ca să ne sfătuim împreună, ce e de făcut.

Tirănica (cugetând puțin.) Sta!... Azi, când dumnealui mi-a pomenit de lege și de politică, eră și dumnealui al dtale, la noi. Care va să zică, azi s'au înțeles dumnealor să petreacă seara la bal... Știi ce una? Să ne luăm după densii, mascate și noi, și să-î prindem. Să ne ridem de densii în bal și pe urmă, las' pe mine, — să me imitez; și de le-o mai trebui bal, babalăcilor noștri, să nu-mi zică pe nume!

Ralița. Născocitoare mai ești, surioară. Vin să te sărut. (Se sărută.)

Tirănica. Ah! ce nervi!... Ce mai p'eriulală i-aș da... Auzi! bal-mascat! Și pentru noi nici o petrecere! Cu mare greutate ne-a lăsat să facem un teatru... Lasă, tu, Agapie... că te lecuiesc eu de căpiala mascată... Așa, soro; pândește. Și cum o să-î vezi pe-al dumitale că pleacă, dă fuga la mine.

Ralița. Dar dacă m'o vedea mai nainte? Fără dta, zeu n'am curaj. (Se ridică.)

Tirănica (luându-i o mână.) Nu fi fricoasă, dragă. În casă, găina să cânte, că ea satură casa...

Ralița. Adecă, bine e să cânte de o potrivă și găina și cocoșu, cu acelaș graiu.

Tirănica. Când nu se poate așa, mai bine găina, cu o condițiune, să fie găină cuminte în cotețul ei...

Scena VIII.

Aceleași; Ninel.

Ninel. Mamă dragă, am terminat, și musafirii noștri vor să plece. Ah! mamico, ce bine o să petrecem! Domnu Codică, de față cu noi, a și alcătuit scheletul piesei.

Tirănica. Uite, venim și noi...

Ninel. Mie mi-a rënduit un rol foarte drăguț? Veniți? (Ese.)

Ralița. Foarte drăgălașă e Ninel a dtale. De ce n'o măriți, mme Răsmeriță?

Tirănica. Pecat să gădesc, să se placă amândoi, și, bucuos.

Ralița. Ce-ai zice de Turel al nostru ?

Tirănica. Turel 'e un băiat foarte cum se cade... Ia să ne punem întâi pe dumnealor la regulă, și-om vedea... (Ralița trece înainte.) Ah! de mi l-aș prinde la bal!... Cum l-aș mai scărmană...
(Între și ea.)

Scena IX.

Agapie (intră din stânga c'un pachet subțior.)

Agapie. Nu-î nimeni? Ce bine s'a nemerit. Mi-am cumpărat un costum pentru bal-mascat... Me rog, mie-mi place ștregăria cu cuviință... Nu voiți să me cunoască lumea... Ia să-l ascund la mine în odaie... și, astă-seară... la bal... adevă la ministrul de interne pentru legi... Ține-me, Născătoare... O să-î trag un ștaer... (Se îndreptează spre dreapta, pl. III. jucând.)

Scena X.

Agapie, Tirănica ; apoi servitoarea.

Tirănica (intrând încet din dreapta.) Poftim, că și joacă... (Restit, la el.) Da ce te-a găsit Agapie, de joacă chindia ?

Agapie (strimbându-se.) Ce chindie, nevastă! Ar fi ștaer, de-aș jucă... Nu veți înse că m'am lovit la bunătatea mea de bătătură? Una am, și când o lovesc, me face de ved stele verzi. Ah! ce durere... (Scapă pachetul.)

Tirănica. Dar în pachet ce ai ?

Agapie (ridicându-se repede, cu pachetul dinapoi.) Nimica străin casei, nevastă, zeu, crede-me. O jachetă care-o aveam la croitor.

Tirănica. La croitor o jachetă? Ce tot îndrugî, omule! O fi vre una nouă, că veche și dată la dres n'a ieșit nici una din casă... Las' că le știu eu rostul la toate...

Agapie. Apoi, veți că e nouă... (Vrea să intre în stânga.)

Tirănica. Ia poftim de mi-o arată și mie... să ved, o să te prindă culoarea? (Aparte.) Nu cumva o fi luat și costum pentru bal-mascat?

Agapie (aparte.) Am pățit-o; dar nu me dau. (Tare.) Lasă, nu mai vedea acuma și fă bine de me cheamă la masă... (Aruncă pachetul în stânga, pl. III.)

Tirănica. Zeu? ai început să poruncești dta ?

Agapie (cu importanță.) Firește, ca om politic, trebuie mai întâi să-mi stăpânesc nevasta. Haide, cucoană, repede masa, că me duc astă seară la ministrul de interne...

Tirănica (aparte.) Ministrul de interne... Bles-tematul! (Tare, făcându-se supusă.) Bine, bărbate; iacă te-ascult, supusă... Dar o să stai mult la ministru?

Agapie. Me rog, cucoană Tirănico, să știi și dta: când te duci la ministri acasă, pentru legi, știi, nu știi înse când te întorci... Interesul țării cere să-ți jertfești somnul...

Tirănica. O fi... (aparte.) Îmi vine să-l incaer... Simt că mi-a intrat electricitate în degete...

Agapie. Ci du-te mai repede, nevastă...

Tirănica. Numai decât, numai decât...

Servitoarea (intrând.) Poftim la masă. (Iese.)

Tirănica. Veți dacă avem fete în casă? Nu te

fac să întârzi când e vorba de legi în interesul țării.

Agapie. Să ne trăiască fetele, Tirănico...

Tirănica. Să ne trăiască, Agapie... (Îl lasă să treacă înainte; în urma lui par' că l-ar apucă în ghiare.) Of! Agapie!... reu o să trăiești în ghiarele mele, de te-oiu prinde la bal-mascat!

ACTUL II.

Acelaș decor.

Scena I.

Agapie, Costache (intră mai apoi.)

Agapie. Și nu me dusei la bal...

Costache (intră.) Bună ziua, Agapie.

Agapie. Dracul să te blagoslovească, Costache.

Costache. Ba pe tine, Agapie, că me făcuși să nu me duc nici eu la bal. Bine, mă archon Tembelache, bărbat ești tu să te temi de nevastă-ta?

Agapie. Ia stai să-ți spun cum e chestia și-apoi să zici vorbă mare. Bal, bal, să fie; ștregărie, ștregărie să fie, — dar și casa casă! M'a surprins nevasta când am adus costumul, s'a strecurat ca o pisică și l-a vedut, s'a incredințat că am gânduri de bal și-a spus slujnicei să me pândească. Avea de gând să-mi dea de urmă. Slujnica, fată bună, mi-a spus cum stă lucrul și eu am lăsat baiul pentru alt-dată.

Costache. Ei, atunci e altă gâscă 'n traistă... Cum o să scapi înse în altă seară, aci e chestia? Că uite, acuma e timpul, veți tu? De-o săptămână ziua și seara tot repetiții, — când la voi, când la noi, când la Cilibi...

Agapie. Nu gădesc nici un mijloc... Sunt sărac în născociri... Tu înse?

Costache. Ia ascultă, Agapie, fost-ai față la vr'o repetiție a piesei lui Codiță?

Agapie. Nu.

Costache. Eu am ascultat puțin într'o zi, când am dus la Cilibi pe Ralița mea, că joacă și densa. Mi s'a părut că se cam potrivese o încercătură de-acolo cu a noastră. Ia să ascultăm amândoi astăzi, că tot e repetiția la tine, și să vedem, n'om găsi vr'un mijloc? Știi că autorii ăștia au inchipuire drăcească une ori: încercă și descurcă.

Agapie. Uite, nu e rea idea ta, Costache.

Scena II.

Agapie, Costache, Codiță.

Codiță. Bună ziua, domnilor...

Agapie. Bine-ai venit, tinere...

Costache (încet.) Știi ce una? Ia întreabă-l să-ți spuie subiectul. Pierdem mai puțină vreme.

Agapie. Bine zici... (Luă Codiță care se desbrăcase de palton, își scoase mânușile și le dă servitoarei.) Domnule Codiță...

Codiță (venind lângă ei și dându-le mâna.) La ordi-nul dvoastre...

Agapie. Te-aș rugă, domnule Codiță, să ne povestești și noue subiectul piesei dtale, fiind că nu putem fi față la repetiții și la reprezentație o să-l înțelegem mai bine...

Codiță. Cu plăcere... Tot nu s'o fi adunat încă artiștii noștri... (Bătrânii șed, Codiță se sprijină de-un scaun,

intre ei.) Iată, pe scurt, subiectul: într'o familie s'a luat hotărîrea să se facă teatru...

Agapie. Ca la noi. Bun.

Costache (aparte.) Ia să vezi c'o să găsim ce ne trebuie.

Codiță. Se găsește un scriitor și acesta înjgheabă piesa în care mișcă persoanele următoare: un boer bătrân cam ștrengar care vrea să-și amăgească jumătatea ca să se ducă la bal...

Agapie. Ce spui? (Aparte.) Ei, al dracului...

Costache (șieși.) Merge, merge... (Schimbă o privire ca Agapie.)

Codiță. Nevasta bănușce înse fiind că-l surprinde aducând acasă un costum turcesc...

Agapie. Ei, asta prea e prea...

Codiță. Cum prea e prea? Se întâmplă de asta, boerule, se întâmplă.

Agapie. Văd și eu că se întâmplă... Ei, și ce-a făcut boeru dtale?

Codiță. Îndată ce boeru bănușce cumcă nevasta dsale îl bănușce, uite ce țese...

Agapie. A-h... Ia să-i vedem deșteptăciunea.

Codiță. Spune nevetei că prefectul Ilfovului îl cheamă să prefacă împreună legea județeană, în locul unui deputat nepriceput pe care-l însărcinase Camera să facă asta. (Schimb de privire între Costache și Agapie.) Iar ca să incredințeze pe jumătatea lui puțin creștoare, aduce pe un pensionar, amic al lui, și-l înfățișează cucoanei ca fiind prefectul Ilfovului...

Agapie (sărind.) Minunat... Un pensionar care să facă pe prefectul... Eu o să-l aduc ca ministru...

Codiță. Cum ați zis?

Agapie. A! nimic... nimic... Am zis că putea să-l aducă drept ministru... Dar nu face nimic. Bravo, domnule Codiță, ești o codiță și jumătate de diavol...

Codiță. Bunătatea dtale...

Agapie. Și s'a prins șiretenia?

Codiță. Ca defalma de gura invidiosului. Incidente pe urmă sunt că...

Scena III.

Aceiași, Ninel.

Ninel. A întârizat azi dl Codiță... (Vedându-l.) A!... e aci, (înaintând spre densus, voioasă și familiară.) Bună ziua, domnule Codiță... Ve așteptam... (Îi întinde mâna.) Toți artiștii sînt strinși.

Codiță. Me iertați că v'am făcut să așteptați... Am stat puțin cu domni de vorbă... Sînt înse la ordinele dvoastre...

Ninel. Atunci... dacă bine voiți...

Codiță. Cum nu, domnișoară... (Îi ofere brațul și trec amîndoi în dreapta.)

(Va urmă.)

N. Radulescu-Niger.

Scenă în spital.

— În sfîrșit ești deplin vindecat. Acum poți să ești din spital.

— Dar ce să fac dacă ies?

— Caută-ți de lucru.

— Dar me tem.

— De ce?

— Că mi-oiu găsi.

Pe cărarea . . .

Pe cărarea vieții mele

Tristă, goală și pustie,

Suferința mi-a fost dată

Soața de călătorie;

Iar când sufletul în sbucium,

Chin și jale, s'a sfărmat:

Soațe de călătorie

Lăcrimile mi s'au dat.

Arad 1902.

Maria Cioban.

Icoane din viață.

(Urmare.)

6. Chiriașa.

Me uitați în giurul meu.

În față dinspre sud eră un corp de case mari, cu o verendă poetică și spațioasă, unde locuia familia popei; la dreapta spre nord, tot în aceeaș curte, un alt corp de case mai mici, avînd în față un geamlăc.

Privind într'acolo, atenția mea fu atrasă de un tablou fermecător, care me determină să fac o mișcare involuntară. Ce eră? o tineră dsoară cu ochii azurii, cu pîrul blond, mlădiosă ca o trestie, ale cărei forme deseversite de maestrul Demiurg le ședea uimitor de bine într'o blusă de culoarea liliacului, în contrast cu foile de culoarea rosei, trecuse din salon în antreul cu geamlăc să dea de mîncare unui canar, care deprins, se vede, cu aparițiunea mlădioasei sale stăpâne, sbură de bucurie cînd într'o parte cînd în cealaltă a coliviei și se siliă să-i apuce printre sirma degetelor ei trandafirii și cînd nu putea, scotea niște ciripiri ascuțite — de ciudă.

Blonda îl sicăia dînd cu eleganță din cap și i zicea:

— Tacî pui, tacî, că nu-i frumos, dragă...

Din partea unde ședeam, nu o putui vedea decât în profil, dar cînd observă că e privită cu atenție, dispărî.

— Cine să fie musa aceasta, mi-am zis în gînd.

Preocupat de arătarea necunoscutei de alături, nici nu observai aparițiunea „veselelor“ fete ale preotesei: Victoria, Didina și Lisica.

— Fiicele mele, zise bătrîna mea convorbitoare.

— Sînt vesel de cunoștință, murmurai reculegîndu-me.

Victoria — de o înălțime potrivită, cu ochii de un verde spălăcit, reprezentanta veseliei, Didina ceva mai 'naltă cu ochii căprui, Liseta — cea mai durdulie și mai plină la față avea în acelaș timp și trăsăturile feții mai regulate.

În ce le privia vîrsta, steteau binișor fetele: între 24 și 18 ani.

Fetele se familiarisară repede cu mine.

Cornelia fu cea dintîiu care uitîndu-se șiret la mine, zise mă-sei:

— E he, de cînd cunoașcem noi pe dl Vulcan, mamă!

— Cum se face asta, întrebă bătrâna.

— Poi ne-a scăpat vre-o poezie de a domnia-lui necitită?

— Aşa da -- afirmai uşurat, căci nu-mi aduceam aminte să fi cunoscut vre-odată pe vre-una din ve-selele dşoare.

— A, nu şciî mamiţă, ce frumoase poeziî face dl Vulcan.

— Da? o să fie bun atunci dl Vulcan să me aboneze la gazetele unde scrie să-î gust şi eu bu-căţile.

— Cu plăcere, dnă, am răspuns complimen-tând-o.

Minunea cloarelor, me gândii atunci : am si eu admirătoare... bre, bre!...

În acest moment arătarea de la geamlicul ca-selor de vis-a-vis îşi făcù din nou apariţiunea lângă canar; de astă-dată putui să o examinez bine şi să o fotografiez în minte.

Eră o frumuseţe cum n'avusesem ocazie să mai vèd şi să me mişce. Victoria observà mişcarea mea la vederea arătării şi şopti ceva la urechile fete-lor; apoi luându-se de braţ porniră câte trele în-tr'acolo.

Remâind singur cu preoteasa, imi şopti :

— Ce? nu cunoşci pe chiriaşa noastră, dşoara Nuşy Răinu, fata inginerului?

— Nu, n'am avut de unde să o cunosc.

— A... e foarte drăguţă, cuminte şi învètată; să o auzi odată numai la piano şi să nu mai mori...

— Da? are talent la musică?...

— Nu-ţi poţi închipui ce mare talent...

Esageraţiuni bine voitoare, mi-am zis.

Şi fiind că-mi eră sete, inhăţai linguriţa gârni-sită cu capşuni. Mulţumii, după ce-mi astèmpèrai setea, apoi am scos tabacherea să-mi fac o ţigare pentru a luà cafeaua.

În acest timp atâta putui surprinde din con-versaţia animată a fetelor :

— Uite-te bine la el, îl veđi? Asta e poetul de care-ţi vorbiam; vino zeu, Nuşeo, nu te lăsăm...

— Dar me jenez, Victorio, nu me 'nţelegi?!

— Nu se poate, haid, că are să plece; uite-l se pregăteşce; trebuie să vii să cânti numai una : „Ce te legeni codrule“.

Şi fetele luară pe sus pe chiriaşă, pe care o numiau Nuşy.

Scobori treptele, făcù câţiva paşi şi în momen-tul când imi aprindeam ţigara, fetele opriră brusc pe Nuşy în faţa mea.

Me sculai cu mult tact de pe scaun şi salutaî respectuos. Vederea ei de aproape me amèţise.

Eră rumenă, albă, senină ca cerul dimineţei din luna lui maiu. Nu găsiam cuvinte de a-mi es-primă admiraţiunea pentru mine însu-mi. Eram mut, copleşit de admiraţiune, de aceea, când Cornelia imi recomandă pe chiarăşă :

— Dşoara Nuşy Răinu !

Nu putui face alta decât să dau din cap când într'o parte, când într'alta.

Norocul meu că Victoria comandă înainte, haid, în salon până nu pleacă dl Vulcan.

Nu şcieam ce voiă să înţeleagă prin plecarea mea; dar abia ajunseră fetele în salon, şi melodia romanţei : „Ce te legeni codrule“, veni să ne trans-poarte în alte lumi.

Bătrâna observà că sùnt prea atent în partea de unde se auzià romanţa, de aceea zise :

— Cum vèd, îţi place musica.

— Foarte mult, doamnă —

— Atunci, dacă e aşă : să mergem şi noi în salon.

Cam jenat, fiind că nu eram pregătit de a me prezintă în saloane, dar cu inima palpitândă de bu-curie, o urmaî; ajunşi înse în salon, cântăreaţa în-cetă de a mai cântă, de aceea cu o mâhnire vèdită am zis :

— De şcieam una ca asta, mai bine remâneam jos, de unde aveam fericirea să mai ascultăm sti-mata dşoară. Cântaţi cu atâta artă, cu o aşă căl-dură, cum n'am mai avut ocazie în viaţa mea să surprind un alt talent ca al dvoastre.

Observai cum obrajii chiriaşei se imbojurară de jenă, faţă de complimentele ce i le aduceam.

— Cânt ca ori ce diletantă, dle Vulcan, şi complimentele dvoastre mi se par aşă de esagerate ! De aceea ca să nu ve perdeţi ilusia dintèi în faţa realităţii, me opresc de a mai cântă. Şi-apoi cum mi-aş putea permite una ca asta în faţa unui artist a cărui critică severă şi poate nemiloasă m'ar ni-mici...

— Ve rog, dşoară, n'avem nici un artist între noi şi ori care ar fi, nu va putea decât să ve ad-mire.

— Cum? negaţi darul cu care v'a impodobit firea?

— Eă? nu neg nimic şi nu pot afirmă nimic în privinţa asta; sùnt un om ca toată lumea, înse cu deseversire profan în arta musicel.

— Dar sùnteţi poet...

— Poet! Haida de! un amator, satū mai bine zis, un diletant, dşoară; cât despre titlul ce-mi ofer-ii cu atâta dârnicie, să-l lăsăm pe seama poeţilor recunoscuţi ca atari; printre ei abia sùnt a noua spiţă la roată.

— Esces de modestie. Ve cunoaşcem noi bine, dle Vulcan...

— Ba e purul adevèr, dşoară; de aceea ve rog să me consideraţi ca mai aproapele dvoastre şi să fiţi aşă de amabilă să ne procuraţi fericirea ce vi o cer în numele tuturor...

Ultimele mele cuvinte fure subliniate prin a-plause sgomotoase din partea fetelor, cari fuseseră foarte atente la discuţiunea dintre mine şi chiriaşă; în urma cărora o incongiurată rugătoare şi una cu gestul autoritar, alta tragènd-o spre piano, izbutiră să o aşeze pe scaun.

— Cânt, înse cu condiţiunea să nu rideţi de mine.

Apoi me privi în mod semnificativ şi apèsă de-geţele ei trandafirii pe clapele de fildeş.

Toţi ascultarăm cu sfinţenie melodia aceea care ne fermecă auđul; dar în urma introducerii, când notele fure însoţite de glasul ingeresc al chiriaşei, eu unul remăsei locului în estas şi-mi uitasem pen-tru moment unde sùnt, la ce am venit aci, ce în-tèmplare curioasă me adusesese în drumul chiriaşei preotesei din strada Severinului. Nu şcieam ce să admir mai mult în persoana acestei zeite ascunse de ochii lumei în căsuţa de alături, căci până în ziua aceea n'avusesem fericirea să mai vèd undeva acest chip plin de graţii şi dotat cu atâtea calităţi.

Sfèrşise. Un ropot de aplause cu cari îşi mani-

Regele și regina Angliei în costumul de încoronare.

festai fetele admirațiunea, fu semnalul deșteptării mele din reverie.

Cu inima înfrigurată abia putui rosti: ve mulțumesc dsoară, și fiind că-mi lipsește darul vorbirei pentru asemenea împregiurări înălțătoare, să-mi dați voe să cânt și eu în onoarea dvoastre.

Și am scos din busunar o foaie volantă cum și un creion pe care am scris la colțul pianului un sonet, perdut și el pe urmele „Zorilor“.

— Îți dedică o poezie, Nușo! Privește la el cum s'a inspirat.

Se făcù tăcere.

Eu, solemn în fața evenimentului aceluia ce-l încercă simțirea mea pentru prima oară, me sculai de pe scaun și făcând doi pași spre chiriașă, am zis:

— În aceste rânduri mi-am exprimat dsoară, ceea ce n'am putut-o face prin cuvinte; te rog să le primești ca un omagiū de admirațiune din partea mea și dacă-i chip a le păstră în inimă, precum voiți păstră eu acest fericit moment pe care ni l-ai oferit dta.

Întinse amândouă mâinile, apucă foaia volantă ce i-o detei și ceti plină de emoțiune, apoi neputându-și reține sentimentul de bucurie, îmi întinse mâna și pe când în cealaltă ținea foaia volantă, apăsându-și tot de odată inima, grăi:

— Ve mulțumesc din suflet, dle poet! E prea frumos, dar prea mult pentru mine. Me duc să spu la ai mei — că de o fi să mor — să mi-l pue la mormânt în loc de ori ce alt epitaf.

Tremurândă de emoțiune ne părăsi chiriașa înainte de a o certă — cum îmi pusesem în gând — pentru greșala ei de a ne pomeni de moarte când nu se cuvenia.

Fetele o urmară cu inima rănită de sentimentul gelosiei, a cărei influință desastroasă o simțiam de prima oară.

Remăind singur cu preoteasa, dēnsa îmi zise:

— Nu ve spuneam eu, dle Vulcan?

— Da, dnă, aveai dreptate: cântă minunat chiriașa dvoastre. Am întârziat ce e drept, dar nu-mi pare reū. M'am ales cu o ilusie în plus în aceste câteva ore de când petrec în mijlocul dvoastre.

— Dar cred că o să mai fie ocazie să câștigi multe ilusii de felul acestora, dle Vulcan, căci avem speranța să ne vizitați mai des.

— Numai să ve făcă plăcere prezența mea, dnă. M'aș simți cel mai fericit să pot petrece o oră pe lună măcar în societatea dvoastre.

— Pe săptămână zi — cel puțin — ce lună!

— Încântat, dnă, de amabilitatea dvoastre.

— Și drept să ve spu — continuă preoteasa, am vorbit deunăzi părintelui, să retragem pe Tudorel din institut și să-i angajăm meditator în casă, căci ni se pare noue că sub privigherea noastră directă va putea progresă mai bine la studii. În institut, cum vedeți, în lipsa dvoastre tot mai scapă pe străși și face ștregării, negligându-și lecțiile, pe când aci il vom ținea din scurt.

— Bine v'ați gândit, dnă, me angajez să vi-l meditez chiar eu acasă și garantez trecerea-i. În privința celorlalte puncte, cred că ne vom învoi lesne.

— Nicī vorbă — zimbī dēnsa, ghicind negreșit gândul meu intim, adică motivul principal care me determină să caut mijlocul de a me apropia cât mai mult de chiriașe, sau dacă s'ar fi putut și de una

din drăguțele ei fete. De ce nu adică? Fete mari de măritat nu erau?

Sărutându-i mâna și rugând-o să transmită complimentele mele dsoarelor, am plecat ametiț fără să mai zărească pe cineva prin curte.

În privința lui Tudorel a ramas să me înțeleg cu popa.

(Va urmă.)

Petru Vulcan.

C r e d i n ț ă .

*Îmi pare numai că visez ;
Te ved precum îmi jori credință,
Aproape sūnt de sinul teū,
De par că sūntem o ființă.*

*Simțesc cum limba ni se leagă
Și nu mai avem în noi graii
Și dacă te cuprind în brațe
Iubirii pradă mi te dai.*

*Când tu-mi zimbești așa senin,
Îți sorb săruturi de pe gură ;
Te simți în brațe-mi ostenită
Și somnul mai că mi te fură.*

*Un aer cald, așa molatec,
În casa 'ntreagă se strecoară,
Din pērul teū cel parfumat,
Din sinul fraged de fecioară.*

*Sūntem atât de fericiți,
Amorul ni-i așa de sfânt,
Că pururi nu v'avea sfērșit,
Nicī chiar dincolo de mormēt !*

Iosif Stanea.

Poesia populară ca notă etnopsihologică.

II

Poesia populară este o creațiune spontană, ba pot zice instantanee a minții și inimei unui popor, și tocmai această spontaneitate poartă în sine originalitatea și în special sinceritatea sentimentelor intrupate în poezie. Poporul e spontan și sincer, original și simplu, în mișcările ca și 'n vorbele lui, în eugetul ca și 'n simțul seū, și lucru firesc, că și manifestațiunile vieții sale sufletești vor fi caracterisate prin sinceritatea, naivitatea și originalitatea lui de multe ori pruncească. Poporul e foarte susceptibil și de multe ori prea sentimental. Tocmai aceasta susceptibilitate e motorul principal al plămuirei poeziei populare.

Un idivid din popor suscepe ceva, sufletul lui se pune în mișcare, magazinul sentimentelor sale nepoleite, sincere și uniforme modului seū simplu și naiv de esistență, se rēscolește; mintea lui, cu timbrul ei prunesc de concepție, îmbracă acel sentiment, îl mărește proporționale, inima i se umple, și sentimentul picură pic de pic în formă de vers și

poesia — capdeopera — e gata. Sentimentul investit odată în o poleială simplă, dar pitorească, îl suscepe, îl prinde altul tot în aceeași formă, și aflând în el o bucată ruptă din propria lui ființă, îl mai uniformează și-și puțin și-i dă drumul mai departe. Și așa trece din gură 'n gură, din om în om, ciselându-se și înmagazinându-se încontinuu. Perde din ce în ce ce-i special; ce-i propriu individului, și când ciselarea e gata, când această translație din gură 'n gură, de la individ la individ e pe sfârșite, nu mai avem sentimentul omului-individ, ci a poporului-individ. În întreg sentimentul turnat în formă neperitoare de bronz, vedem o spiță sinceră din cerul vieții lăuntrice a poporului.

Și oare acest comunism nu ne confirmă zisa despre omogenitatea și originalitatea sentimentelor și ideilor predominante în masa poporului, coinciderea în felul de a simți și de a cugeta al fiecărui individ din acea masă? Când e vorba de o creație, de un propus al minții, eu numai atunci îl primesc și-mi place, dacă exprimă ceva din dispoziția mea sufletească, altcum nu-mi convine, căci nu-i nimic în el din ce am eu.

Poesia poporală vedem că intrunește cerința principală, inerentă fiecărui produs, pentru ca să-l poți folosi ca studiu psihologic relativ la producător. Cu tot dreptul putem folosi poesia poporală ca cea mai fidelă notă etnopsihologică. Sentimentele, ideile și concepțiunile ei is omogene, identice la tot poporul plăsmuitor, sincere și originale, și astfel și deducțiunile psihologice vor fi corespunzătoare și aplicabile la întreaga masa.

Când vorbim de notă etnopsihologică, înțelegem personalitatea respective individualitatea etnică a unui popor. Această individualitate ne-o constituie particularitățile lui intelectuale și afective, ori mai bine zis felul lui de a cugeta și de a simți. Sub aceste particularități se cuprind tot ce are un popor în firea lui; tot temperamentul cu toate sinuositățile vieții sale sufletești, tot ce e bun și tot ce e rău, tot ce e defect și tot ce e virtuie, c'un cuvânt tot conglomeratul sentimentelor și ideilor predominante proprii masei întregi a poporului.

Felul de a gândi și de a simți al unui popor se manifestă și se va manifesta totdeauna pe terenul în care operează în mod activ tot poporul, ca factor determinant și original, — zic original, — intru cât să lucreze numai cu ce este al său, prezentat fiind pe scenă în toată originalitatea lui, cu toate virtuțile și defectele sale firești.

Singurul teren, pe care poporul are acțiune liberă, intactă de influențe eterogene firei lui, e literatura lui, în special poesia poporală. Zic în special poesia poporală, căci această ținește mai direct de la inima poporului, aceasta e unica plăsmuire originală și genuină atât în scoarță cât și 'n miez, pe când în celelalte subspecii ale literaturii populare, aflăm ingrediente de nu de tot, dar în parte cu caracter de proveniență străină.

E drept că poporul are acțiune și pe celelalte terene — fie pe cel politic, fie pe cel cultural — înse o acțiune redusă la minimum, o acțiune cu totul pasivă, rezervându-și partea activă, punctul de operație activ, clasa suprapusă. Lueru clar, dacă pe aceste terene poporul în masă nu se poate manifesta, dacă nu-ș poate pune în evidență, în prospect puterile psihice disponibile, atunci urmează în mod

logic, că din aceste terene nu-l putem cunoaște absolut de loc, ori foarte puțin în ceea ce are el.

Poporul încă are dreptul de a se manifesta ca putere activă în împregiurările practice ale vieții sale, numai cât și 'n cazul acesta nu se manifestă, nu-ș pune în acțiune tot dosarul facultăților sale sufletești. Acest fel de manifestare a poporului în dirigerea agendelor vieții sale zilnice, e drept că încă contribuie la cunoașterea forței de viață, a vitalității unui popor, numai cât e schimbăcios și condiționat în mare parte de exigențele naturale și de cerințele timpului și a lipselor unui popor.

În scurt, fondul manifestării unui popor în agendele vieții lui practice e cu totul schimbăcios, și din el numai superficial și cu o cunoștință defectuoasă cunoaștem pe ori ce popor, din motivul că nu ne prezintă toată dosa, tot sertarul aptitudinilor de cari dispune. Din lucrările mele de azi, pe cari deocamdată le fac cum nu le-am făcut erii și altădată, intru cât sunt necesitat să le fac așa cum de fapt le fac, ori nu poți de loc, ori poți foarte puțin concluda la felul meu de a gândi și de a voi, la individualitatea mea psihică.

La alt teren așa dară suntem siliți să ne provocăm, pentru ca să cunoaștem forțele spirituale ale unui popor în felul său de a cugeta și de a simți.

Și unde ajungem, dacă nu iarăș la poezia poporală? Fondul acesteia, fond format din sentimente și idei, e statornic. Dacă poporul se schimbă în lucrările vieții sale zilnice, atunci același rămâne în a cugeta și a simți. Poporul iubește cum de fapt iubește în poesia lui poporală; ureșce cum de fapt ureșce în poesia lui poporală; e glumeț, isteț, șagalnic, vesel, cum de fapt e în poesia minții și inimei lui. Poesia poporală e dară magazinul, e oglinda fidelă a vieții psihice a poporului, e nota etnopsihică diferențiară a unui popor de alt popor. Și tocmai de aceea ea e exclusiv necesară fiecărui popor, pe cât de necesar e ca fiecare popor să cugete și să simțească. Lipsa de poezie aduce cu sine lipsa de sentimente și de idei, iar lipsa acestora e semnul unui barbarism și al unei sălbătăcii primitive.

Dacă e cert și evident, că poesia poporală e reflexul sincer al lăuntrului psihic al poporului, certă și aplicabilă la întreg poporul trebuie să fie și analiza etnopsihologică făcută din ea. Să me clarific. Am zis mai înainte, că sentimentele și ideile din poesia poporală is originale și sincere, fireșce că această originalitate și sinceritate o înțeleg numai relativ la poporul plăsmuitor, dar fiind că la plăsmuirea ei concurge toată masa poporului, natural că aceste sentimente și idei vor fi comune fiecărui individ din acea masă. Și iată avem omogenitatea sau comunitatea sentimentelor și ideilor din poesia poporală referitoare la toată masa în general, și la fiecare individ în special.

Prin urmare — ca să conclud — dacă sentimentele și ideile din poesia poporală is comune, omogene masei poporului, dacă poesia poporală ne pune înainte însuș sufletul poporului: atunci abunăseamă și nota etnopsihologică cea mai certă ne-o va oferi poesia poporală.

Încei cu cuvintele lui Hașdeu: „Poesia poporală e o enciclopedie chaotică, după care un observator filosof poate judeca tot ce știe și tot ce crede o națiune“.

Împăratu blăstemat.

— Baladă populară. —

a curtea 'mpăratului
Din marginea satului
Cetera se auđiá,
Voie bună se făcea,
Că Doamne se măritá,
Cea fatá-a 'mpăratului
Dupá-un prunc de 'mpărat,
Cu care 'n dragoste-o dat,
Măritá se măritá,
Maică-sa nu o prea vrea
Și din graiū că îi grăiá:
„Tu copilá de 'mpărat,
Peste voia mea te-am dat,
Că știu bine,
Că nicei máne
Nu are să-ți fie bine,
Că ál copil de 'mpărat
E un mare blăstemat,
Că el umblá noaptea 'n sat
Dupá femeii cu bărbat,
Că umblá pe la portite
Dupá ochii de copilițe,
Pe la toate ușile
Tipáind frumoasele;
Tu dragá nu-í fi iubitá,
Că ești neagrá și uritá.“
— „Maica mea,
Iubitá mea,
Nu te teme că știu bine,
Cá-í îndrăgostit de mine,
Că măicuță, de n'a fi,
Ío pán' mánii l-oiū părăsi.“
— „Tu copilá draga mea,
De l-ai lăsá chiar și azi,
Tu ești dragá de necas,
Că tu ți-ai stricat fetia
Și ți-ai mánecat omenia,
Că fata cum se măritá,
Índatá e veșteđitá,
Veșteđitá ca floarea
Dupá ce-o bate bruma.“
— „Nu te teme maica mea,
Maica mea.
Inima mea,
Că cu el bine-oiū trăi
Și cu el m'oiū libovi.
Că m'oiū face drăgostoasă,
Ca să-l pot ținea pe-acá.“
— „De l-ai ținea draga mea
Tot cu aur și argint,
Nu-í putea trăi 'n iubit,
Că e om afurisit; —
Tot cu aur și aramá,
Nu li-í avea nicei de seamá,
Că e om fără ticnealá.
De l-ai ținea draga mea
Tot cu pancove 'n smântână,
Nu li-í avea o săptămână,
Că e om fără de splină.“
Multá vreme nu trecea,
Da cel mire ce-mí făcea?
Da prin sat mi se luá,

Pe la drag drăguța lui
De sub ripa satului
Și merea
De se iubiá
Și își lăsá nevasta
Și se iubiá cu alta.
Nevasta se supără
Și amar se blăstémá,
Că n'o șeđut la mă-sa.
Maică-sa cum m'í-o vedea,
Când din graiū așá-í grăiá:
„Spusuți-am
Și zisuți-am,
Că cu ála nu-í trăi,
De-ai fi dragá cum ai fi,
Că e om împelițat
Și e mare blăstemat.
Tu copilá,
Tu nămilá,
Zisuți-am
Și spusuți-am,
Dar tu nu m'ai ascultat,
Acum fii de ris in sat,
Că trăești c'un blăstemat!“
— „Maică nu me ocári,
Că cu el n'oiū mai trăi,
Că decát trau de-acum,
Mai bine să mor pe drum,
Drumáring din sat in sat,
C'am trăit c'un blăstemat,
Blăstemat afurisit
Și de lume ocárit“.
Cum zicea,
Asá făcea.
Că in lume se ducea,
Lume multá nu umblá,
Mai târziū mi se 'necá,
Că de lume se uríá.

Cul. de :

Theodor A. Bodgan
invet. in Bistrița.

Felurimi.

Clubul doamnelor engleze. Englezoaicele nu se lasă mai pe jos de soții lor și vor să albă și ele cluburi ca ori ce gentleman. Aceste localuri sânt foarte căutate, mult mai decát cluburile domnilor. Londonezele vin cu dușumul după prânđ mai ales la *five o'clock*, pentru a discuta, a citi jurnale sau a bea ceaiū. Cererile de înscriere sânt foarte numeroase și de multe ori sânt sute de doamne care așteaptă să fie introduse in aceste localuri, unde se simt ca acasă.

Florile favorite ale oamenilor celebri. Floarea favorită a împăratului Vilhelm al Germaniei este garoafa roșie. Împăratul Napoleon I cel mare iubiá foarte mult viorelele. Împăratului Vilhelm I îi plăceau foarte mult florile de câmp așá numite vinețele, iar fiul seú împăratul Frideric III iubiá florile de maiū și viorelele. Marele poet german Schiller iubiá criniū albii, poetul Góthe florile hortensia, iar Uhland florile de măr.

SALON.

V i n d e e a t.

Scrisoarea cea din urmă ce primi Elisa de la soțul ei, o bucură foarte mult. Ea eră scurtă:

„Dragă Eliso,

Vineri de dimineață sosesc în București de la băi. Sunt vindecat.

Manole.

Vineri de dimineață Elisa se află pe peronul gării de Nord, așteptând trenul de Predeal.

Câtă emoțiune! Ori ce fluerat auăia par că îi trecea prin corp. Se sculă de pe scaun ca să se uite, de câte ori venia vagoane care manevrau pe linie.

— La câte vine trenul de Predeal, domnule?

— Peste un sfert de ceas, doamnă.

Se aședă din nou jos, înghețată, zdrobită, nesigură de sănătatea soțului ei care plecase grav bolnav de nervi la Viena.

„Ce-o fi făcut p'acolo? Î-o fi nemerit tratamentul? O mai fi făcut ștregării noaptea care să-i zdruncine și mai reu nervii? Ah! dac'ar veni bine, echilibrat, cum eră când l-am luat în căsătorie“.

Și se gândia iar că boala de nervi e ceva tre-cător, repausul și distracția restabilesc pe cel mai prăpădit. Să dea Dzeu! Manolache e om voinic. Gazetăria l-a cam obosit; dar el resistă... Serie că s'a făcut bine. E cu puțință.

Și se înveseliă.

Se sculă în sus, umblă nerăbdătoare încoaci și incolo. Dar gânduri triste iar o cuprindeau.

Un semnal oare-care dete de șcire că trenul sosește. Într'adevăr, mașina care țără șirul lung de vagoane negre, intră pe sub podul de la Luther. Peste o clipă trenul de Predeal se opri în fața gării.

Lumea începă să se dea jos din compartimente. Manole se dete și el, trecu pe lângă nevastă fără să se uite la ea. Elisa il apucă de braț:

— Manolache, dragă Manolache, nu me veți?

El întoarse capul și șopti:

— A! Ce faci soro?

— Bine de tot.

Se suiră în birje și ajunseră în câteva minute acasă.

— Ei, cum te simți, dragă Manolache?

— Cum să me simț dragă, bine... Am făcut niște băi!... Pe urmă le-am dat dracului! Mi-a venit altă idee. Într'o noapte am început să cânt... Și am descoperit că eă am o voce extraordinară. Fac o notă pe care n'a făcut-o nici Tamberlich. Ascultă! Dooooooo! Așă notă se plătește cu milioane, dragă, în ziua de azi.

— Manolache!

— Dar vrei să zici că n'o să cânt! N'am nevoie! Am găsit ceva care dacă te atingi de el, scapi de toate relele. Cu asta m'am vindecat eă. Acum nu mai imi pasă de nimic. Dar de nimic. Absolut de nimic. Ating obiectul și sunt salvat.

— Ce ne facem noi?!

— Ce să ne facem?

— De parale e vorba? Să nu duci nici o grije. Ia te uite colea.

Și zicend vorbele acestea, deschise cufărul și începă să scoată bucăți de sticlă, tinichele, alamă, mărgele, pietre, și să le înșire pe pat:

— Uite aur, argint, smaragde, diamante. Costă milioane! Să nu spui la nimeni. D'acú 'ncolo s'a isprăvit cu sărăcia...

Elisa scoase un țipăt de disperare și cădă jos.

D. Teleor.

Blândețea la femei.

Aș putea să citez o mulțime de femei cari aș stăpănit pe bărbați cu blândețea, dar desfid istoria de a cită o singură femeie care să fi avut vre-un ascendent asupra unui bărbat de bun simț prin strigăte, sau făcend pe față sforțări spre a usurpă o superioritate.

Toți bărbații sunt accesibili la puterea de persuasiune, când o femeie șcie să o întrebuițeze cu adresă, și aproape toți sunt în stare de a-i resistă, când ea vrea să întrebuițeze forța. Atunci ea pare o albină, care vrea să înțepe fără să aibă acul necesar.

Se poate spune că blândețea este pentru femei ceea ce zahărul este pentru fructe, adică adaugă la calitatea lor.

Care e prima și chiar basa unică a fericirii femeii? Blândețea caracterului lor.

Instrucția servește a le câștigă considerație în familia lor; talenturile le procură distracțiile sociale; farmecul frumuseței și grațiile sunt avantajii pe cari le datorește naturei sau educației.

Prin aceste calități ele atrag și seduc, dar blândețea singură are meritul de a fixă pentru totdeauna sentimentele pe cari aceste avantajii le-au născut.

Zina.

Să ne curățim limba!

— Rubrică permanentă. —

Cetăm în numărul 32 a. c. al „Unirei“ din Blaș:

a, „Călătorind pe tren“ și „să adoarmă pe tren“. Folosirea „pe“ aci este un maghiarism. Corect românește: „călătorind cu trenul“ și „să adoarmă în tren“.

b, „O poftesce aceasta rațiunea de guvernământ“. Pe lângă expresiunea neobicinuită „rațiunea de guvernământ“ (echivalent cu „reson de stat“) și pe lângă topica greoaie a frazei, remarcăm folosirea greșită a verbului „poftește“, iarăș un maghiarism (kivánja). Autorul vrea să zică: „cere, reclamă, pretinde“.

c, „Trebue să reîntoarcem la vremi de tristă amintire“. — Ce să reîntoarcem? Verbul e folosit aci în mod reflexiv. Ar trebui decă să se zică: „să ne reîntoarcem.“

În acelaș număr al „Unirei“ găsim o corespondență din diecesa Lugojului, în care cetim :

„Nesuccedându-le dușmanilor esistenței noastre, prin armele până acum folosite, a-și validată aspirațiunile, a-și lărgi conceptul național, a-și întări esistența proprie pe ruina nostru și a altora“ etc.

Aceasta frasă, tradusă din vorbă în vorbă din limba maghiară, imposibilă pentru o urechie românească, s'ar putea îndreptă cam astfel :

„Dușmanii existenței noastre, nereușind, cu armele întrebuintate pân' acuma, să-și indeplinească aspirațiunile, să-și intrupeze idealul național, să-și întărească existența proprie, pe ruina noastră și a altora“ etc.

*

„Tribuna“ dăscăind pe Români din Maramureș, își exprimă mângăerea că „există și în Marmaria fruntași cari una simțesc cu poporul“.

„Una simțesc“ e maghiarism, tradus din „egyét-értenek“. Corect românește se zice : „Consimțesc“.

Încoronarea regelui Angliei.

— La ilustrația din nr. acesta. —

Mărea serbare a națiunii engleze, încoronarea regelui Eduard, amănată luna trecută din cauza boalei lui, s'a sevrșit sâmbăta trecută, 9 august n., cu cea mai mare pompă.

Încoronarea s'a serbat în Londra la orele 12 și 40 minute din zi, în catedrala Westminster, al cărei interior presentă un aspect măreț. Pe tot parcursul de la palatul Buckingham până la catedrală, părechia regală a fost obiectul ovațiunilor entusiaste ale unei mulțimi enorme. Regele avea o infățișare escelentă, părând de o sănătate deseversită. Un pătrar de oră mai târziu s'a încoronat și regina. Bubuitul tunurilor a anunțat marele eveniment. Apoi suveranii au părăsit catedrala și primiră omagiile de credință.

Ilustrația noastră infățișează pe regele și regina în costumul de încoronare.

LITERATURĂ.

Potpouri. Sub acest titlu, dl George Jianu, învățator în Oravița, a scos la lumină acolo o broșură, care se ocupă de câteva chestiuni culturale, literare și sociale. Doue din articolele reproduce aici : „Practica cetitului“ și „Sărutul“ s'au publicat întâi în „Familia“. În primul, după un autor german, se spune ce să cetim și cum să cetim. La întâia întrebare, se răspunde, să cetim mai ales opere beletristice și anume ce este eminent, renumit și priincios ; la a doua întrebare, găsim răspunsul : să cetim oprindu-ne la unele pasaje spre a medita asupra lor. „Sărutul“ este un subiect de foită, tradus după Paul de Schöntan. Din celelalte articole relevăm „Ortografia noastră“, în care autorul se afirmă ca pur fonetist. Ne interesează înse mai mult în toată colecțiunea „Bufanii și Frătuții“, în care se explică aceste numiri ; „Frătuții“ se numesc Români baștinași din Oravița și din împregiurime, „bufanii“ cei viniți acolo din România. Autorul face o polemică cu „Enciclopedia Română“ care n'a scris despre bufanii și frătuții decât câteva rënduri neesacte. În ar-

ticolul „Chestiuni culturale“ se diseută cauza pentru care clasa inteligentă română umblă atât de rar la biserică ; cauza ar fi lungimea serviciului divin. — Limba e bunișoară. Prețul 1 coroană.

Studiul vinurilor în România. *Premiul Statului Lazăr.* de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1903 a Academiei Române celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect : „Studiul vinurilor din România din punctul de vedere economic și al compozițiunii lor chimice“. (Decis. 8 aprilie 1897.) Acest studiu va trebui să cuprindă cel puțin : I. Expunerea cunoștințelor ce avem asupra : *a*, întinderii viilor, valorii și costului culturii lor ; *b*, producțiunii vinului său a producțiunilor derivate și a valorii lor ; *c*, comerțiului exterior de vinuri și de produse derivate ; și *d*, consumațiunii interioare de vinuri și de produse derivate. II. Descrierea a cel puțin patru din marile podgorii din țară, luând de preferință doue din Muntenia și doue din Moldova. Descrierea va trebui să cuprindă : *a*, topografia generală ; *b*, expozițiunea ; *c*, natura geologică și petrografică a solului ; *d*, pe cât posibil, climatul său cel puțin datele meteorologice ale regiunii ; *e*, descrierea speciilor de viță cultivate, cu desemnuri de struguri și de frunze ; *f*, modul de cultură a viței și costul lucrului ; *g*, modul fabricării vinului și eventual al produselor derivate ; *h*, producțiunea, valoarea ei ; *i*, valoarea viilor ; *j*, viile cele mai renumite ; *k*, analiza mecanică și chimică a pământului din cel puțin trei vii pe podgorie, cari se deosebesc mai mult una de alta, fie prin calitatea sau cantitatea produselor, fie prin natura pământului ; *l*, analiza mustului fabricat din câte o singură specie de struguri ; *m*, analiza musturilor fabricate din amestecuri de struguri, așa cum se face de ordinar prepararea lor în localitate ; se vor analiza cel puțin musturile provenind din viile ale căror pământuri au fost analizate ; *n*, analiza vinurilor din acele podgorii, analizându-se cel puțin vinurile din viile ale căror pământuri au fost analizate și pe cât posibil vinurile produse în aceeaș vie în diferiți ani. Terminul presentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1902.

Serbători păgânești. Dl D. Voniga, preot în Giroc, comitatul Timiș, studiând poporul, a scris o lucrare intitulată „Serbători păgânești“. Spre a-și completa opul, face următorul apel la fruntașii poporului nostru : „Nici un popor nu are atâta sodom de serbători păgânești, sau cum li se zice serbători băbești, atâtea zile de primejdie, atâtea seri rele, ca țeranul nostru. Drept aceasta, onorații colaboratori sunt rugați să binevoiască a răspunde pe larg și la înțeles — la următoarele : 1. Are poporul din acelea părți (Arădane, Bănățene, Bihorene, Ardelene, etc.) așa numite „Serbători băbești“, „zile de primejdie“ etc. adevărate serbători apucate din bătrâni, nerecunoscute și nesperate de biserică, ei ținute numai de popor ? 2. Cum se numesc ? Când și cum le serbează ? (Cu abținerea de la lucru numai, ori și cu alte obiceiuri specifice ?) 3. Ce fac bărbații și ce fac femeile în astfel de serbători păgânești ? (Trândăvesc, se pun la sfat de elevetiri, ori că umblă și la birturi ?) 4. Ce știu despre originea acestor serbători și ce credință au despre însemnătatea lor ? 5. Obsearvă-se la popor efectul acestor serbători păgânești și credințe deșerte în slăbirea credinței creștinești manifestată prin oare-care indiferentism religios, prin ne-

cinstirea bisericeii, a aședămintelor ei și duminicilor și sărbătorilor creștinești. 6. Ce urmări păgubitoare se poate observa că au aceste sărbători și credințe păgâne din punct de vedere moral și economic? (Pecate născute din trândăvie și pagube avute în urma neglijării lucrurilor economice?) 7. Sprijinite sunt acestea și de cătră cei chemați a le combate și stărpi? Dacă nu, făcutu-s'a vre-o încercare de a deșteptă poporul din aceasta rătăcire și cu ce rezultat?

Studii de filosofie spiritistă. Dl G. Todica din Vlădeni de lângă Brașov va scoate la lumină în Brașov un volum de studii de filosofie spiritistă sub titlul „Hades”. Prețul de abonament e 2 cor. 50 bani.

TEATRU și MUSICĂ.

Concert și reprezentație teatrală în Oravița-română. La Sf. Ilie, 2 august n., corul bisericeii gr. or. române din Oravița-română a dat un concert și reprezentație teatrală. Corul a cântat patru piese. Apoi s'a jucat comedia „Arvinte și Pepelea” de V. Alecsandri și „O sâmbătă norocoasă” piesă localizată. Petrecerea s'a ținut în grădina otelului „Împăratul Austriei”. După reprezentația teatrală a început un dans vesel.

Turneul artistic al dnei Irena de Vlădaia. Din Boeșa-montană, unde în duminica trecută a avut un mare succes, dna Irena de Vlădaia s'a dus la Recița unde va da concert în 4/17 l. e.; de acolo va merge la Vêrșet, aici va da concertul seii în 11/24 august, iar la 31 în Panciova. Apoi se va întoarce la Timișoara, unde va da un concert în septembrie.

Serată teatrală în Șinca-veche. Tinerimea școlară din Șinca-veche a dat la 10 august n. o serată teatrală. Întăi s'au declamat doue poesii, apoi s'a jucat comedia „Treii doctori” localizată de Virginia Vlaicu.

Concert și teatru în Marga. Tinerimea din comuna Marga a dat la 3 august concert popular și reprezentație teatrală, jucând piesa „De la sat” de Macovisteanu. După teatru a urmat dans.

Teatru românesc în Basarabia. Trupa de opere a dlui Al. P. Marinescu joacă acuma cu mare succes la Chișineu în Basarabia. Rușii sprijinesc cu cea mai mare căldură debutul trupei române. Aceasta va sta acolo până 'n septembrie.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Peatra fundamentală a catedralei gr. or. din Sibliu se va depune luni la 5/18 august, ziua nașcerii Majestății Sale. Aceasta se va face cu mare solenitate bisericească, sfințindu-se peatra și depunându-se documente comemorative.

Conferință preotească și învățătoarească în Oradea-mare. Cuv. Sa vicarul episcopesc Vasilie Mangra a adresat un cercular cătră toți protopresbiterii, preoții și învățătorii români ortodocși de sub jurisdicțiunea consistoriului din Oradea-mare, dispunând, ca învățătorii din fiecare protopresbiterat să țină în una din ultimele zile ale lui august câte o conferință școlară sub presiul protopresbiterului, în care să se discute rezultatele examenelor școlare; tot sub presiul protopresbiterului să se țină și câte o conferință mixtă de preoți și învățători, în care să

se discute influința omogenă a preoțimii și învățătorimii asupra poporului, pentru îmbunătățirea stării morale și materiale a lui. Pe temeiul acestui cercular, Rds. dn protopresbiter al Orădiu-mari Toma Păcala a fixat drept termin de întrunire pentru conferința învățătoarească ziua de 16/29 august, iar pentru cea mixtă preotească-învățătoarească 17/30 august, ambele în Oradea-mare în localul școlaei gr. or. Dar Românii gr. cat. nu fac nimica? În tot comitatul Bihorului n'au nici o reuniune de învățători. A fost una, în Leta-mare; dar a apus și aceea. Să sperăm că noul episcop va vindeca și rana aceasta, căci e dureros, că câtă vreme Românii pretotindenii au reuniuni învățătoarești, numai greco-catolicii din Bihor n'au de loc.

Doctoratul la facultatea de drept din București. Ministrul instrucțiunii publice va numi în luna viitoare o comisiune care să studieze chestiunea introducerii doctoratului la facultatea de drept din București.

Anuarul gimnasiului superior gr. cat. din Beiuș și al școlaele elementare de acolo, pe anul școlastic 1901/1902, redactat de Ioan Butean, director și profesor, ne ofere o dare de seamă despre festivitatea aranjată cu ocaziunea jubileului de 50 ani al preoției episcopului Mihail Pavel, de Teodor Bule; urmează Istoria gimnasticeii în gimnasiul gr. cat. din Beiuș de Vasile Dumbrava. Din datele școlare scoatem următoarele: la gimnasiu au fost 16 profesori, 4 cateheți, 3 profesori de studii extraordinare și 1 medic. Elevii s'au înscris 415 ordinari și 7 privați; din aceștia au făcut examen 394 ordinari și 6 privați; 338 români și 62 maghiari; 171 gr. cat., 167 gr. or. etc. În școala elementară 4 profesori și 4 cateheți; numărul elevilor înscrisi 72, din cari s'au depărtat 3 și a murit 1. Gr. cat. 33, gr. or. 25, rom. cat. 10. În internatul Pavelian 117. S'au mai dat stipendii și ajutoare din fndațiunile: Vulcan, Zsiga, Gozdu, Mihoc, Ioan Papp, Gibba-Birta, Teodor Pap, Rudolf etc. Anuarul publică doue portrete ale episcopului Pavel, internatul Pavelian și gimnasiul. Despre societatea de lectură a tinerimei nu găsim nici o informațiune.

Alegere de protopresbiter la Iliia. La 16/29 august se va face la Iliia alegere de protopresbiter. Comisar consistorial va fi dl asesor consistorial Matei Voileanu.

Școala comercială gr. or. română din Brașov. Anuarul școlaei comerciale superioare gr. or. române din Brașov, pe anul XXXIII al esistenței sale, anul școlar 1901/1902, redactat de Arseniu Vlaicu, director, conține întăi o lucrare intitulată „Contabilitatea afacerilor în participațiune” de profesorul Ioan Pricu. Apoi urmează datele școlare; din aceste scoatem următoarele: personalul didactic, 11 profesori; desemnul liber s'a propus facultativ; religiunea pentru elevii gr. cat. separat, asemenea și pentru cei de alte confesiuni. Numărul elevilor înmatriculați a fost de 101, din aceștia au părăsit școala 5. Din cei înscrisi 98 au fost Români, 3 Germani; după religiune 79 gr. or., 19 gr. cat., 1 rom. cat., 2 ev. luter. În anul școlar 1901/2 au obținut atestate de maturitate 15 absolvenți. Viitorul an școlar (1902/3) se va începe la 1 septembrie v. Înscriserile se fac începând din 31 august v. și țin 3 zile. Taxa de primire 8 coroane, didactru 60 coroane și alte taxe 6 coroane. Elevii de confesiuni străine plătesc didactru duplu.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *Nicolae Petrovič*, avocat în Lugoj și dsoara *Ersilia Popovič*, fiica învățătorului în pensiune Constantin Popovič, s'au cununat în Lugoj la 7 august n. — Dl *Sabin Micluș* absolvent de teologie și dsoara *Emilia Ghergar*, fiica preotului Moise Ghergar din Moroda, s'au logodit.

Sciere nouă de Carmen Sylva. Ziarele străine scriu, că regina României a terminat libretul unei opere, pentru care musica va fi scrisă de principele Ferdinand al Bavariei. Opera se va reprezenta la iarnă în teatrul regal de operă din München.

Educația militară a principelui Carol. Contrar scirei pe care am reprodus-o în nr. trecut, ziarul bucureștine ne dau informațiunea, că micul principe Carol nu va fi trimis în străinătate spre a-și face acolo educația militară, ci va urma de la toamnă cursul școlii militare din Iași. Principele va urma toate cursurile, primind, sub îngrijirea unor percepători speciali, deseversirea educației și instrucției unui copil al României. Spre scopul șederii sale în Iași, palatul Rosnovean se va instala. S'a și studiat formarea unei mici curți, precum și repararea atenanțelor și a grajdurilor, pentru cai și trăsurile necesare.

Reuniunea femeilor române din Brașov a publicat prin secretarul dl Lazar Nastasi, în broșură, Raportul despre festivitățile jubileului semicentenar al ei și istoricul Reuniunii. Jubileul, precum se știe, s'a serbat în 30 ianuarie 1901, prin un parastas, ședință festivă și bal. Făcând istoricul acestora, broșura ne oferă cuvântul de deschidere al dnei președinte Agnes Dușoiu, discursul festiv al dnei Elena A. Mureșianu, poezia ocașională „Orfana” de Andrie Bârseanu, disertațiunea „Misiunea femeii române” de dna Maria Baulescu, scrisorile și depeșele de felicitare, în fine un raport despre balul jubilar. Apoi se face istoricul înființării internatului reuniunii, se comunică planul și regulamentul aceluia, devenit în urmă internat-orfelinat. Se publică lista comitetelor reuniunii, alese din an în an. Apoi se face un concept al averii: la finea anului 1900 Reuniunea a avut 45.056 fl. 36 cr., fondul internatului orfelinat 2150 fl. 73 cr., iar numărul membrilor s'au urcat la 138. În fine urmează numele tuturor elevelor.

Reuniunea femeilor române sélăgene și-a ținut adunarea generală în comuna Santău la 3 august, sub presiunea doamnei Maria Cosma n. Dragoș, presidenta reuniunii, care a deschis-o prin o cuvântare bine simțită. Preotul Vasile Păteas a salutat adunarea prin cuvinte călduroase. Apoi secretarul A. Vi-caș a citit raportul comitetului, constatând progresul ce face reuniunea și accentuând principalul ei merit, susținerea școlii române de fete din Șimleu. Din raportul despre casă, prezentat de dl Andrei Cosma, s'a vădit că averea reuniunii s'a urcat la 11.393 coroane 78 fileră, din cari 4600 elocați în o casă de școală; bani gata 631 cor. 52 fil., restul în acți. Viitoarea adunare generală se va ține în Somcuta-mare.

Reuniunea femeilor române din Turda a ținut adunarea sa generală în 2 august n. sub presiunea dnei Aurelia Boldea, care a deschis adunarea cu un discurs primit cu plăcere. Din raportul dsoarei ca-

siera Aurelia Petricas s'a constatat că Reuniunea are un capital de 218 cor.; iar din raportul dnei Nina Gaia s'a vădit că biblioteca are 365 opuri. Aceasta bibliotecă, pentru o taxă anuală de 1 fl., stă la dispoziția femeilor din împrejurime; ele inse nu prea usează de privilegiul acesta.

Reuniunea femeilor române din Bucium Șeasa va ține a doua adunare generală a sa în 31 august, la orele 3 după amiază, în școala poporală gr. cat. de acolo, sub presiunea dnei Aurelia Popa, secretar dl Arion M. Popa.

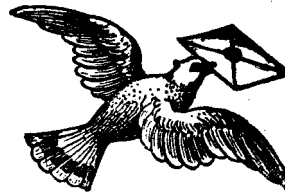
Noū medic român. Dl dr. *Valeriu Iovanescu*, tiner medic român din Lugoj, a început a face practică în orașul seū natal.

Intrunire agricolă în Mag. Comitetul central al Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiuului va ține la 4/17 august întrunire agricolă în comuna Mag, la care se va vorbi despre cultura albinelor și a pomilor, despre însemnătatea însoțirilor de credit sateșei sistem Raiffeisen, cum și despre alte eventuale afaceri de interes general economic.

Petreceri de vară se vor aranja: *la Zlatna* în 15/28 august, de cătră reuniunea femeilor române gr. cat.; — *la Feneșul-săseș* în 28 august n. de cătră senatul școlatic gr. cat. cu ocașunea sfințirii școlii sale; — *la Tîr* lângă Blaș tot la 28 august, de cătră inteligența română, cu ocașunea adunării generale a despărțemintului Blaș al Asociațiunii.

Aū murit: *Sabina Barbulescu*, soția comerçantului Simeon Barbulescu din Lugoj, la 7 august, în etate de 26 ani; — *Nicolae Aleman*, jude cercual în pensie, în Sibiu, la 7 august, în etate de 62 ani.

Poșta redacției.

Dsoarei A. F. în S. Pentru numărul acesta a sosit târziu: revista se tipăria deja. Se va publica în săptămâna viitoare. Și atunci va fi tocmai atât de actual ca și acuma. Multumiri,

Bilca. Anunțați cu bucurie că ați înființat o societate de citire pentru a sprijini literatura și cereți să ve trimitem revista gratuit. Ciudat sprijin.

Din trecut. Inteu învață a scrie româneșce, apoi te încume tă a scrie: pân' atunci nu cerem altele, căci timpul ni-i scump.

Arad. Să ne iertați că nu reproducem mulțăminta publică. Este de ajuns să apară în ziarul cotidian. Noi nu ne putem umplea coloanele cu comunicări de acestea.

Călințarul săptămânei.

Dum. a 9-a după Rosale. Ev. dela Mat. cap 14, gl. 7.
Soarele răsare 4 o. 57 m. dim. — Apune 7 o 10 m. p. m.

Dia sept.	Călințarul vechiu	Călinț. nou
Dumineca 4	Ss. 7 m. de Efes.	17 Liberat
Luni 5	S. m. Eusigiu	18 Elena
Martă 6	† Schimb. la față	19 Sebald
Mercuri 7	S. m. Dometiu	20 † Sf. Ștefan
Joi 8	S. mart. Emilian	21 Bernat. Adolf.
Vineri 9	S. ap. Matei	22 Tlmoteu
Sămbătă 10	S. m. Laurențiu	23 Filip

Rugăm cu insistință pe cei ce nu ș-au achitat încă abonamentul să binevoiască a-l refu în curend.

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/296b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.